

Як побудувати довгостроковий мир між Росією та Україною

Оновлена позиційна доповідь (Оновлено серпень 2026 р.)

Доктор Джеремі Айв і Пірсон Стіллер

Ця доповідь представляє оновлену структуру миробудівного процесу «Трек Два», розроблену Реляційними миробудівними ініціативами (RPI). Вона окреслює прагматичну дорожню карту для переходу від поточної безвиході та виснажливого конфлікту до тривалого, структурованого миру. Змінюючи парадигму з гри з нульовою сумою на територіальному торгу до стратегії Взаємного конвергентного розвитку, цей документ пропонує конкретні кроки — за моделлю історичних прецедентів, таких як Європейське об'єднання вугілля та сталі (ЄОВС), — для побудови регіональної довіри, забезпечення екологічної та енергетичної безпеки та сприяння довгостроковій стабільності.

А. Основна пропозиція

1. Контекст та стратегічний ландшафт

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року — яке спиралося на анексію Криму 2014 року та конфлікт на Донбасі — призвело до величезних втрат життів, масштабного руйнування цивільної інфраструктури та безпрецедентної геополітичної нестабільності по всій Європі.

Останні події протягом 2025–2026 років демонструють війну, що характеризується серйозним виснаженням, глибокими транскордонними ударами безпілотників і ракет, великими втратами з обох боків та інтенсивним дипломатичним маневруванням:

- **Реалії на полі бою:** Хоча територіальний контроль зазнав поступових змін — таких як повільне просування Росії на сході України (вісь Донбас/Покровськ) та динамічні ситуації навколо прикордонних регіонів, як-от Курськ, — жодна зі сторін не досягла вирішального оперативного прориву, здатного диктувати остаточні умови.
- **Дипломатичний поштовх та міжнародні ініціативи:** Дипломатичний ландшафт зазнав значних багатосторонніх залучень. Американські дипломатичні

ініціативи за адміністрації Трампа, а також пропозиції європейських держав, БРІКС+ та прямі двосторонні зустрічі в Стамбулі, Абу-Дабі та Женеві неодноразово підкреслювали як нагальність припинення вогню, так і постійну розбіжність між ключовими вимогами основних сторін конфлікту.

• **Гуманітарний та глобальний вплив:** Окрім прямих військових втрат, війна призвела до переміщення понад 10 мільйонів українців, порушила глобальні ринки сільського господарства та енергетики та створила надзвичайне навантаження на міжнародні архітектури безпеки.

2. Аналіз можливих сценаріїв

Залишається кілька можливих траєкторій, хоча їхні довгострокові наслідки суттєво відрізняються:

1. **Вирішальний військовий крах:** Прорив будь-якої зі сторін, що призведе до повного військового колапсу, залишається малоімовірним з огляду на оборонні укріплення, насиченість безпілотниками та логістичні обмеження. Якби це сталося, нав'язана перемога породила б глибоку внутрішню нестабільність і посіяла б насіння майбутніх реваншистських конфліктів.
2. **Затяжна війна на виснаження:** Продовження поточної траєкторії спричинить посилення економічних, демографічних та промислових руйнувань для обох націй, залишаючи глибокі довгострокові шрами по всій Східній Європі.
3. **Ширша регіональна ескалація:** Продовжена ескалація несе постійні ризики прямого втручання третіх сторін або ненавмисного ядерного протистояння.
4. **Переговорне перемир'я та мирний процес:** Переговорне припинення бойових дій є єдиним життєздатним шляхом уникнення перманентної руїни. Однак просте військове перемир'я, яке заморожує лінії фронту без базової реляційної структури, ризикує стати тимчасовою паузою, що призведе до переозброєння та відновлення конфлікту.

3. Миробудівництво «Трек Два» та реляційний підхід

Щоб вийти за межі крихкого заморожування, необхідний незалежний процес «Трек Два». Цей процес сприяє заходам зі зміцнення довіри, які узгоджують взаємний власний інтерес до того, як будуть завершені формальні геополітичні угоди.

Історичні прецеденти

Після Другої світової війни Західна Європа була відбудована не лише за допомогою військових гарантій, але й через структурну взаємозалежність:

- **План Маршалла:** Забезпечив необхідну економічну стабілізацію.
- **Європейське об'єднання вугілля та сталі (ЄОВС):** Об'єднало життєво важливі промислові ресурси (вугілля та сталь) між колишніми супротивниками (Францією та Німеччиною), зробивши війну не лише немислимою, але й економічно недоцільною.

Застосовуючи цю логіку до України, RPI пропонує стратегію Взаємного конвергентного розвитку, зосереджену на спільній критичній інфраструктурі та екологічних ресурсах.

4. Ключове тематичне дослідження: Нижньодніпровська водна, енергетична та екологічна спільнота (LDWEEC)

Руйнування Каховської греблі в червні 2023 року завдало нищівного удару по екології, сільському господарству та електромережам уздовж обох берегів Дніпра. Вирішення цієї спільної катастрофи забезпечує конкретну відправну точку для функціональної співпраці.

Ключові цілі запропонованої LDWEEC:

- **Відновлення Каховської греблі:** Спільне відновлення систем управління водними ресурсами для зменшення ризиків повеней та відновлення зрошення сільськогосподарських угідь.
- **Запорізька атомна електростанція (ЗАЕС):** Створення міжнародно контрольованого, спільного енергетичного режиму, що забезпечує безпеку, постачання води для охолодження та розподіл електроенергії для громад з обох боків лінії розмежування.
- **Прісноводна безпека:** Управління сталим водопостачанням до Криму та сільськогосподарських зон нижче за течією.

5. П'ятифазна дорожня карта миробудівництва

Попередня фаза: Морська та інфраструктурна безпека

- Розширити та кодифікувати угоди про морську безпеку в Чорному морі, захищаючи комерційне судноплавство, сільськогосподарський експорт та енергетичну інфраструктуру від ударів на великій відстані.

Фаза перша: Перемир'я та створення LDWEEC

- Формалізувати припинення вогню вздовж встановленої лінії розмежування.
- Запустити LDWEEC для управління водними та енергетичними ресурсами Дніпра під міжнародним наглядом.

Фаза друга: Інтегровані комерційні та торговельні зони

- Створити спеціальні економічні зони-анклави, що з'єднують українські та російські контрольовані території.
- Впроваджувати реляційні принципи в місцевому бізнесі, фінансах та громадському розвитку для підтримки регіональної згуртованості.

Фаза третя: Соціальне та інституційне узгодження

- Підтримувати місцеве самоврядування через розширення повноважень обласних рад.
- Децентралізувати соціальне забезпечення, охорону здоров'я та соціальні послуги для пріоритетизації стабільності сімей та громад.

Фаза четверта: Конфедеративна структура

- Перевести фактичний територіальний контроль у конфедеративний устрій.
- Узгодити адміністративний статус через взаємне політичне визнання, розширюючи модель екологічної спільноти на весь басейн Дніпра.

Фаза п'ята: Всеосяжна мирна угода та багатосторонній нейтралітет

- Укласти остаточний договір, що встановлює федеративну/конфедеративну структуру з широкою регіональною автономією.
- Встановити багатосторонній, нейтральний статус для України в ширшій європейській архітектурі безпеки за участі ключових регіональних сусідів.

5. Мирні дивіденди для всіх зацікавлених сторін

Зацікавлена сторона	Ключові мирні дивіденди
Україна	• Припинення руйнувань та втрат серед цивільного населення. • Доступ до багатомільярдного фінансування відновлення. • Економічне відновлення через іноземні інвестиції, зростання технологічного сектору та відновлення сільськогосподарських коридорів.
Росія	• Перехід від напруженості воєнної економіки до довгострокової ринкової нормалізації. • Поетапне розморожування активів та інтеграція в міжнародні фінансові структури (наприклад, SWIFT), прив'язані до дотримання договору. • Повторне відкриття глобальних енергетичних та комерційних експортних маршрутів.
Міжнародна спільнота	• Пом'якшення глобального тиску на вартість життя та інфляцію енергоносіїв. • Зменшення геополітичного тертя між західними країнами та блоком БРІКС+. • Покращення глобальної продовольчої безпеки через нормалізацію експорту зерна та добрив.

В. Поглиблення безвиході на фронті

Статус Донецького фортечного поясу — життєво важливої оборонної лінії, закріпленої на Слов'янську, Краматорську, Дружківці та Костянтинівці — є ключовим фокусом як у військовій стратегії, так і в дипломатичному торзі. Нещодавня заява Міністерства оборони Росії щодо повного захоплення Костянтинівки — та наступне спростування Києвом — ілюструє інтенсивну боротьбу за опорні пункти Донецького фортечного поясу.

Наполягання Москви на тому, щоб Україна поступилася цими сильно укріпленими, незахопленими міськими центрами як передумовою для врегулювання, послідовно було неприйнятним для Києва. Нещодавні українські контратаки, тактичні відступи та ефективна оборона за допомогою безпілотників на кордоні Донецької та Дніпропетровської областей ще більше підривають життєздатність таких російських вимог.

Ключові військові та дипломатичні наслідки

1. Реалії на місцях проти політичних вимог

- **Загроза «трампліна»:** Фортечний пояс є десятиріччям укріпленої оборони. Передача непорушеної оборонної інфраструктури демонтувала б архітектуру безпеки України на сході, залишаючи низовинні підходи до Дніпра та Харкова повністю відкритими.

- **Ерозія російського впливу:** Російське тактичне виснаження та нещодавні українські територіальні відвоювання демонструють, що Москва не має оперативної спроможності змусити до колапсу цієї лінії. Вимога добровільної здачі укріплених позицій, які російські війська не можуть захопити військовим шляхом, створює непереборну дипломатичну безвихідь.

2. Підтвердження де-факто лінії розмежування

- **Валідація концепції перемир'я RPI:** Структура RPI наголошує на початковому перемир'ї, заснованому суворо на фактичній, операційній лінії розмежування, а не на політичних заявах чи односторонніх територіальних поступках. Щоб вирішити питання рухливості лінії фронту в момент припинення вогню, Концепція перемир'я покладається на синхронізоване припинення дій з подальшим негайним тактичним розведенням (симетричне відведення важкого озброєння та сухопутних військ для створення тимчасової демілітаризованої зони). Точна Лінія фактичного контролю потім ретроспективно картографується та верифікується Спільною технічною комісією з використанням супутникової телеметрії та нейтрального моніторингу третіми сторонами, що нейтралізує локальну рухливість без необхідності попередньо узгоджених територіальних розмежувань.

- **Запобігання стратегічному дисбалансу:** Українська тактична стійкість підтверджує, що переговори не можуть вимагати від однієї сторони відмови від свого основного оборонного щита до впровадження верифікованої мирної угоди.

Коригування дорожньої карти миробудівництва RPI

1. Фаза перша (Перемир'я та деескалація):

- о Заморожування лінії розмежування має явно зберігати існуючі українські укріплення як оборонну гарантію.
- о Замість торгу щодо територіальних передач, які компрометують основну національну оборону, зусилля на переговорах слід зосередити на обмеженнях повітряного простору, відведенні безпілотників/ракет великої дальності та верифікації третіми сторонами.

2. Фаза друга та третя (Функціональна інтеграція замість перегляду кордонів):

- о З огляду на те, що максималістські територіальні вимоги відсунуті на другий план реаліями на полі бою, діалоги «Трек Два» можуть перейти до сфер, де існує взаємний інтерес — таких як спільне управління енергомережею через Нижньодніпровську водну, енергетичну та екологічну спільноту (LDWEEC) та місцеві економічні анклав.

3. Фаза четверта та п'ята (Конфедерація та гарантії безпеки):

о Будь-яка майбутня конфедеративна чи федеративна модель управління має поважати усталені регіональні структури безпеки. Збереження структурної цілісності Фортечного поясу гарантує, що Україна входить у будь-яку повоєнну структуру безпеки з позиції оборонної стабільності, а не структурної вразливості.

Підсумок

Український відсіч на Донецькому фронті підкріплює основну тезу оригінальної доповіді: міцний мир не може бути побудований на примусових, односторонніх поступках життєво важливої оборонної території. Закладання початкових фаз миробудівництва на де-факто реаліях поля бою дозволяє дипломатичному імпульсу зосередитися на функціональній співпраці, регіональних гарантіях безпеки та економічному відновленні, а не на нежиттєздатних вимогах.

С. Наслідки нещодавніх геополітичних подій

Нещодавні геополітичні та стратегічні події суттєво змінюють операційне середовище для запропонованої структури «Трек Два» Реляційних миробудівних ініціатив (RPI), посилюючи певні ключові аргументи, водночас вимагаючи критичних адаптацій у впровадженні:

1. Ескалація через глибоку війну безпілотників та асиметричні операції

- **Стратегічний зсув:** Насиченість безпілотниками дальнього радіусу дії трансформувала війну за межі статичної окопної війни, дозволяючи обом сторонам завдавати ударів у стратегічну глибину далеко за лінією фронту без необхідності традиційних проривів чи переваги в повітрі.

- **Вплив на структуру:**

- о **Вразливість перемир'я:** Традиційне перемир'я вздовж лінії розмежування стає дедалі крихкішим, коли можливості безпілотників та ракет великої дальності залишаються необмеженими.

- о **Розширені гарантії:** Фаза перша (Перемир'я) має вийти за межі заморожування наземної лінії розмежування, включно з явними протоколами деескалації повітряного простору та ударів великої дальності, поряд із міжнародним дистанційним моніторингом.

- о **Підкріплення необхідності «Трек Два»:** Нездатність жодної зі сторін перетворити глибокі удари на вирішальні територіальні здобутки підкріплює тезу RPI про те, що військові операції не можуть принести тривалу перемогу, що вимагає реляційного переходу.

2. Удари по російській паливній інфраструктурі та внутрішній тиск

- **Стратегічний зсув:** Постійні удари безпілотників по російських нафтопереробних заводах вивели з ладу значні внутрішні переробні потужності, спричинивши експортні заборони, регіональне нормування палива та серйозне внутрішнє економічне тертя в Росії.

- **Вплив на структуру:**

- о **Нова валюта переговорів:** Внутрішня вразливість російського паливного сектору забезпечує критичний економічний важіль у діалозі «Трек Два».

- Енергетична безпека більше не є просто метою повоєнної відбудови, але негайним елементом торгу.

- о **Центральність LDWEEC:** Запропонована Нижньодніпровська водна, енергетична та екологічна спільнота (LDWEEC) набуває нагальності. Пов'язування захисту та відновлення ширшої енергетичної інфраструктури — включаючи Запорізьку атомну електростанцію (ЗАЕС), регіональні електромережі та переробні хаби — пропонує конкретний шлях, де обидві сторони обмінюють цільове полегшення на системну стабільність.

3. Конфлікт США–Ізраїль/Іран та глобальні енергетичні шоки

- **Стратегічний зсув:** Пряме військове залучення США та Ізраїлю на Близькому Сході порушило глобальний енергетичний транзит (наприклад, вузькі місця Ормузької протоки), спричиняючи глобальну волатильність нафти та конкуренцію за західні розвідувальні ресурси та засоби протиповітряної оборони.

- **Вплив на структуру:**

- о **Перехід до європейського лідерства:** Стратегічне відволікання США підкреслює, що європейські держави повинні взяти на себе основну відповідальність за український мирний процес та повоєнну архітектуру безпеки.

- о **Глобальна макроекономічна нагальність:** Поєднані порушення на близькосхідному енергетичному ринку та чорноморських маршрутах сільськогосподарської продукції та добрив підносять Попередню фазу RPI (захист морських та зернових коридорів) від локального заходу зі зміцнення довіри до імперативу глобальної економічної стабілізації.

- о **Валідація багатополярності:** Цей зсув підкріплює твердження доповіді про те, що мир в Україні не можна розглядати ізольовано, але він має адаптуватися до багатополярного порядку, де регіональні шоки посилюються на товарних ринках.

4. Консолідована європейська підтримка та економічне закріплення

• **Стратегічний зсув:** Західноєвропейські країни дедалі більше інституціоналізують довгострокові оборонні, фінансові та промислові зобов'язання перед Україною для гарантування стабільності незалежно від ширших міжнародних змін.

• **Вплив на структуру:**

о **Підтримка моделі ЄОВС:** Сильніша західноєвропейська інтеграція забезпечує необхідну інституційну основу для закріплення запропонованої RPI моделі Європейського об'єднання вугілля та сталі (ЄОВС). Європейські партнери мають унікальну можливість наглядати за фондами відновлення, регуляторним узгодженням та доступом до ринків, передбаченими у Фазах другій та третій.

о **Структуровані стимули:** Розширена європейська участь дозволяє структурований підхід «батога та пряника»: прив'язка поступового зняття санкцій та розморожування активів до верифікованих етапів п'ятифазної дорожньої карти.

Підсумкова матриця

Подія	Виклик для структури	Можливість / Адаптація для структури RPI
Ескалація війни безпілотників	Лінії перемир'я легко порушуються повітряними ударами.	Включити обмеження ударів великої дальності до умов перемир'я Фази першої.
Криза російського переробного сектору	Посилення економічної війни знижує негайну довіру.	Використовувати безпеку енергетичної інфраструктури як ключовий компонент процесу LDWEEC.
Близькосхідний / Іранський конфлікт	Відволікання американської дипломатичної та військової уваги.	Перемістити основні посередницькі ролі та ролі гарантів до європейських та неприєднаних каналів «Трек Два».
Постійна європейська підтримка	Ризик тривалого блокового вирівнювання та жорсткої позиції.	Використовувати європейський фінансовий потенціал для гарантування повоєнної відбудови та торгівлі через анклав Фазу другої.

Висновок

Військова сила сама по собі не може забезпечити тривалу стабільність між Росією та Україною. Міцний мир вимагає побудови функціональних взаємозалежностей, які забезпечують відчутні переваги в безпеці, екології та економіці для всього постраждалого населення. Готуючи ці механізми «Трек

Два» вже сьогодні, міжнародна спільнота може створити необхідну основу для того, коли формальні дипломатичні можливості дозріють.

© Copyright 2026 Relational Peacebuilding Initiatives | Усі права захищено
